

Mijn vriend de bibliotheek

Tommy Wieringa

Eens was ik met een vrouw die niet alleen kon zijn. Ze trok bij me in en hield me van het schrijven af. Om toch te kunnen werken ging ik naar de gastenverblijven van kloosters, waar een schrijver in nood altijd onderdak vindt omdat Benedictus immers heeft gezegd: „Alle gasten die aankomen moeten worden ontvangen als Christus zelf, want Hij zal eens zeggen: ‘Ik kwam als gast en gij hebt Mij opgenomen’.”

In het klooster in Huissen ontmoette ik in 2002 de Dominicaanse theoloog André Lascaris. Hij was erg belezen en had op een achteloze manier toegang tot de joods-christelijke bronnen van onze cultuur. Hij had, begreep ik gaandeweg, de grote hypothese van de Franse letterkundige René Girard voor Nederland ontsloten, en was er een van de voornaamste uitleggers van geworden. Girard had helder geanalyseerd hoe begeerte werkt. Sterk vereenvoudigd komt zijn theorie erop neer dat iets (een auto, een vrouw, maakt niet uit wat) pas echt begeerlijk wordt als het dat ook voor de ander is – de begeerte vormt als het ware een driehoeksmodel. Maar niet alleen begeren wij via de ander, uiteindelijk begeren we zelfs als de ander te zijn.

Hoe meer Lascaris over de Girardijne hypothese vertelde, hoe sterker ik de werkzaamheid van die gedachte in het boek herkende dat ik juist op dat moment op mijn kamer aan het schrijven was. Niet alleen ontdekte ik daarin veel driehoeken, ik voegde er ook nog een paar aan toe, zodat het me uiteindelijk aan de complexe en onherhaalbare structuur van een sneeuwvlok deed denken. (De lezer merkte hier overigens niks van, het was goed verstopt in de diepere lagen van 'Joe Speedboot', waar alleen ik er lol van had.)

Naarmate onze vriendschap groeide, namen André's krachten af; de ziekte van Parkinson maakte zijn wereld kleiner en kleiner. Zijn vriendschap was zeer waardevol voor me; voordat ik mijn boeken publiceerde, voorzag hij ze van scherpzinnig commentaar. Hij deed niet zijn best om aardig te zijn.

In 2009 zegende hij mijn huwelijk in, en had veel plezier met mijn rumoerige vrienden. Uit dat huwelijk werden twee dochters geboren, die ik opvoed volgens het model van begeerte dat hij me heeft geleerd: groente zet ik op tafel in één bakje, zodat ze er fel om concurreren en ik nooit hoeft te vragen of ze hun boontjes opeten.

De laatste jaren bracht hij door in een tehuis voor religieuzen, waar hij zich weinig thuis voelde. Hij schreef nog altijd. Omdat de ouderdom een wrede meester is die ons treft waar we het meest kwetsbaar zijn, werd ook dat laatste genoeg hem in mei ontnomen: hij kon niet meer typen. De zender viel stil.

Begin deze maand stierf hij na een etentje met vrienden. Hij liet geen bezittingen na, alleen vrienden die hem missen, en met hem de toegang tot de bibliotheken van Athene en Jeruzalem.